

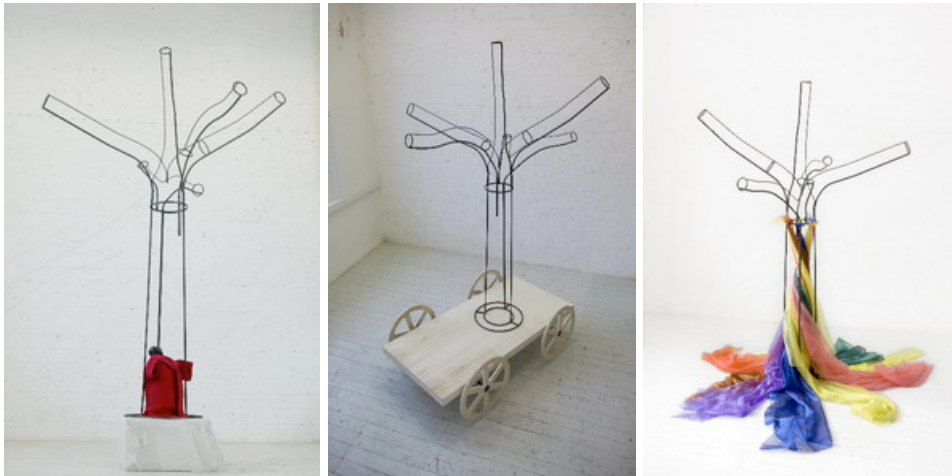
Stories arising

tekst: Sya van 't Vlie

Bij Galerie 48 in Breda toont beeldend kunstenaar Mirjam Janse van 24 oktober tot en met 5 december de expositie 'Stories arising' met een installatie, beelden, tekeningen en foto's. Het beeld *Oorsprong* neemt een sleutelpositie in. Het legt een link naar Janse's project 'Stamboom', waaraan ze sinds 2005 werkt. Binnen de expositie is het de schakel tussen de installatie *Unforeseen* en de beelden. Vergelijking van *Unforeseen* met Janse's vorige installatie 'Licht in mijn oren' bij SBK KNSM laat een ontwikkeling naar grotere abstractie zien.

Project 'Stamboom'

Oorsprong is een beeld met een historie, die het verhaal van het project 'Stamboom' vertelt. De stalen boom was medio 2007 tijdens de Open Ateliers in de Amsterdamse Pijp te zien, zonder gekleurde stroken, maar met in de stam een in een rode mantel gehulde figuur die omhoog kijkend in de takken op zoek is naar sporen. Vandaar de titel *Sporenzoeker*. Die sporen verwijzen naar de nalatenschap van Janse's buurman Hans de Jong, die toen hij in 2005 op drieënzeventigjarige leeftijd overleed, een schuur vol gereedschap achterliet. Janse organiseerde voor kunstenaars en ambachtslieden uit de Pijp een veiling, waarvan de opbrengst naar De Jong's weduwe ging. Maar daarbij heeft ze het niet gelaten. Ze heeft de kopers geïnterviewd over wat ze met hun stuk gereedschap hebben gedaan, wat voor spoor ze ermee hebben nagelaten. In december 2007 keerde de boom terug op een presentatie in de Oranjekerk, zonder het naar sporen zoekend figuurtje, maar staand op een blanke houten kar met grote wielen: *Stamboomwagen*. Zo wilde ze de mobiliteit van De Jong's nalatenschap laten zien. In de herfst van 2008 toonde Janse de boom voor een derde keer in de openbare bibliotheek Cinetol, zonder mannetje en niet op een kar, maar met een spiraal van stroken gekleurde stof die zich onderaan tussen de boomwortels uitspreiden. De stroken banen zich een weg omhoog zoals de sappen van een boom. Volgens Janse staat de spiraal voor ontwikkeling en staan de kleuren met ieder hun eigen energie voor de opties die we in het leven hebben. De ontwikkeling waarop ze duidt is ook haar eigen ontwikkeling. *Oorsprong* gaat nog wel over het nalaten van sporen, maar is breder getrokken dan die van De Jong in De Pijp: 'Overall in je omgeving laat je sporen na en zijn sporen van anderen te vinden', aldus Janse.

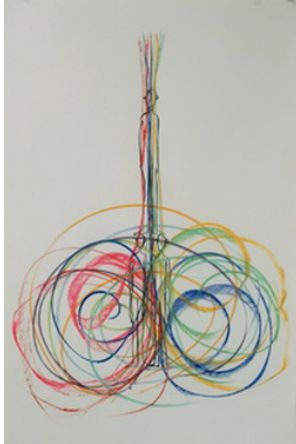
Beelden, tekeningen en foto's

De kar van *Stamboomwagen* beleefde ook een rentree in de bibliotheek, dit keer als bont geruite drager van *Kleur bekennen*. Op de kleurige kar zit een bronzen figuur te bladeren in een boekje met kleurstenen. Voor welke optie zal hij kiezen? Welk pad zal hij gaan?. *Mother of pearl* (Paarlenmoer) is een voorover knielend vrouwtje dat een pareltje koestert. *Planter* is een voorovergebogen figuur die een boompje ingraaft in de grond. In de bijbehorende tekening mengen zijn eigen wortels zich al met de toekomstige. Zelf omschrijft Janse *Planter* als 'de gewortelde mens die zelf weer wortels uitzet'. Hij is onderdeel van een wortelpatroon dat voortdurend aan verandering onderhevig is. De 'niet bronzen' op deze expositie vormen een bont gezelschap van meer vluchtige assemblages, ruimtelijke vertalingen van gedachtespinsels naar een compositie van allerlei, veelal kleurige, materialen.

Tekenen is voor Janse een manier om haar gedachten te ordenen, om vast te stellen waarmee ze bezig is. Dat wil niet zeggen dat haar tekeningen schetsen zijn voor beelden en installaties. Nee, haar tekeningen zijn autonome kunstwerken. *Movement* bijvoorbeeld is verwant aan het beeld *Oorsprong*. Maar *Movement* is niet de tekening die *Oorsprong* heeft ingegeven; *Movement* is een tekening die Janse achteraf heeft gemaakt om de idee achter het beeld verder te onderzoeken.

De foto's die Janse exposeert bij Galerie 48 zijn foto's van 'key pieces' van de afgelopen 20 jaar.

Installatie *Unforeseen*

Oorsprong vormt ook de schakel tussen de beelden en de installatie *Unforeseen*. Het staat voor het loslaten van 'Stamboom' – voor de publicatie van het boekje met verhalen over wat de ambachtslieden en kunstenaars met behulp van hun gereedschap hebben voortgebracht, ontbreekt vooralsnog de financiering –, en als boom wijst het vooruit naar de kleurige groep totemachtige beelden die Janse stammen noemt. Deze hebben aansprekende titels als *Say yes*, *Don't go to sleep yet*, *There is nothing holding you down*, *Just a moment*, *Piling nothing*, *Internal story* en *Stories arising*. Omdat Janse in 2005 bij SBK KNSM al eens eerder een installatie opbouwde met totemachtige beelden ligt het voor de hand een vergelijking te maken. 'Licht in mijn oren' bestond uit een grote blauwe berg met daarin een godinnenbeeld. Rondom de berg stonden zes 'spirits' opgesteld die de vorm van een hoofdtooi hadden. Interactief, want draagbaar, verwijzen ze naar de rituele dans van sjamanen, die hun bron van inspiratie zichtbaar als mens, dier of abstracte vorm als een tooi op hun hoofd dragen. Daarmee geven ze aan dat niet zij, maar geesten buiten hen spreken. Zo vormen ze een overbrugging tussen de wereld van de geesten en die van de mensen, tussen de immateriële en de materiële wereld. Deze totemachtige 'spirits' zijn de voorlopers van de totemachtige stammen in Breda. Wat meteen opvalt is dat ze kleurigheid delen, maar dat de Bredase totems minder figuratief zijn. Die abstractere vorm omhult een abstractere inhoud, die de stammen naar een ander plan trekt. Want met die afwezigheid van realistische detaillering wil Janse laten zien dat het gaat om de kern van de dingen, 'de energie die je niet kunt zien'. Ze ziet haar installatie als een groep van stromende entiteiten waarvan de kijker zelf deel kan uitmaken. Ze nodigt de kijker uit dat deel zijn van die energiestroom zelf te ervaren.

Mirjam Janse, 'radicant artist'

De Franse theoreticus en curator Nicolas Bourriaud staat bekend om het munten van nieuwe kunsthistorische begrippen, die hij graag inzichtelijk maakt met een expositie. Zo moest de expositie 'Altermodern' die hij samenstelde in het kader van de Tate Triennial in Londen verduidelijken wat hij onder de door hem geïntroduceerde term 'altermodern' verstaat. Altermoderniteit is een moderniteit die ouder en toch anders is, gericht op anderen: een moderniteit die weer zo toekomstgericht en positief is als in het begin van de 20^e eeuw, maar die niet langer gebukt gaat onder de westerse, mannelijke, blanke dominantie. Onlangs heeft Bourriaud een boek gepubliceerd met de titel 'The Radicant'. Zijn uitleg van dit begrip lezend in *Witte Raaf* nr 141 moest ik onmiddellijk denken aan de omschrijving die Mirjam Janse me gaf van haar concept voor 'Stories arising' en de onderlinge relaties tussen de werken die erin zijn opgenomen. 'Radicant' is afgeleid van het Latijnse woord voor wortel. Bourriaud's betoog is dat altermoderne mensen wel degelijk wortels hebben: een afkomst, een origine waarmee ze kunnen werken. Ze maken er bijvoorbeeld kunst mee die elders weer wortel schiet. 'For contemporary creators are already laying the foundations for a radicant art – radicant being a term designating an organism that grows its roots and adds new ones as it advances. To be radicant means setting one's roots in motion, staging them in heterogeneous contexts and formats, denying them to completely define one's identity, translating ideas, transcoding images, transplanting behaviors, exchanging rather than imposing.'

Planter beeldt het begrip radicant letterlijk uit. Janse's omschrijving als een gewortelde figuur die nieuwe wortels uitzet gebruikt zelfs dezelfde terminologie. Het project 'Stamboom' draagt de idee uit: nalaten, de nagelaten gereedschappen gebruiken om nieuwe dingen te creëren (sporen na te laten en/of nieuwe wortels uit te zetten), de specifieke nalatenschap breder trekken tot het nalaten in het algemeen, en het idee 'stamboom' als inspiratiebron voor het maken van beelden, tekeningen en een installatie. Zo is *Planter* zelfs op te vatten als een zelfportret van Mirjam Janse, een letterlijk portret van waarmee ze op het ogenblik bezig is. De eigen ontwikkeling waar *Oorsprong* op duidt is die van *Sporenzoeker* tot *Planter*.

Geraadpleegde bron

Christoffe van Gerrewey, *The Radicant*, in: *De Witte Raaf* nr 141 (september/oktober 2009), onder de rubriek Publicaties, pag 15.

Sya van 't Vlie is kunsthistoricus. Naast haar parttime baan bij SBK Amsterdam is zij werkzaam als freelance 'sculptuurpromotor'.